

به نام خدا

نشست علمی - تخصصی:

پیامدهای اقتصادی اجتماعی اصلاح قیمت حامل‌های انرژی

بخش اول: نظام مسائل انرژی ایران و
ارائه تصویر کلان از روندهای حامل‌های انرژی

ارائه دهنده:

دکتر محمد صیادی

عضو هیئت علمی دانشکده اقتصاد دانشگاه خوارزمی

پاییز ۱۴۰۱

✓ ارائه تصویر کلان از نظام مسائل انرژی ایران با تأکید بر حامل‌های انرژی (بخش اول)

✓ ارائه نتایج ارزیابی نظری و تجربی یک گزینه سیاستی قیمتگذاری حامل‌های انرژی (بنزین) در ایران (بخش دوم)

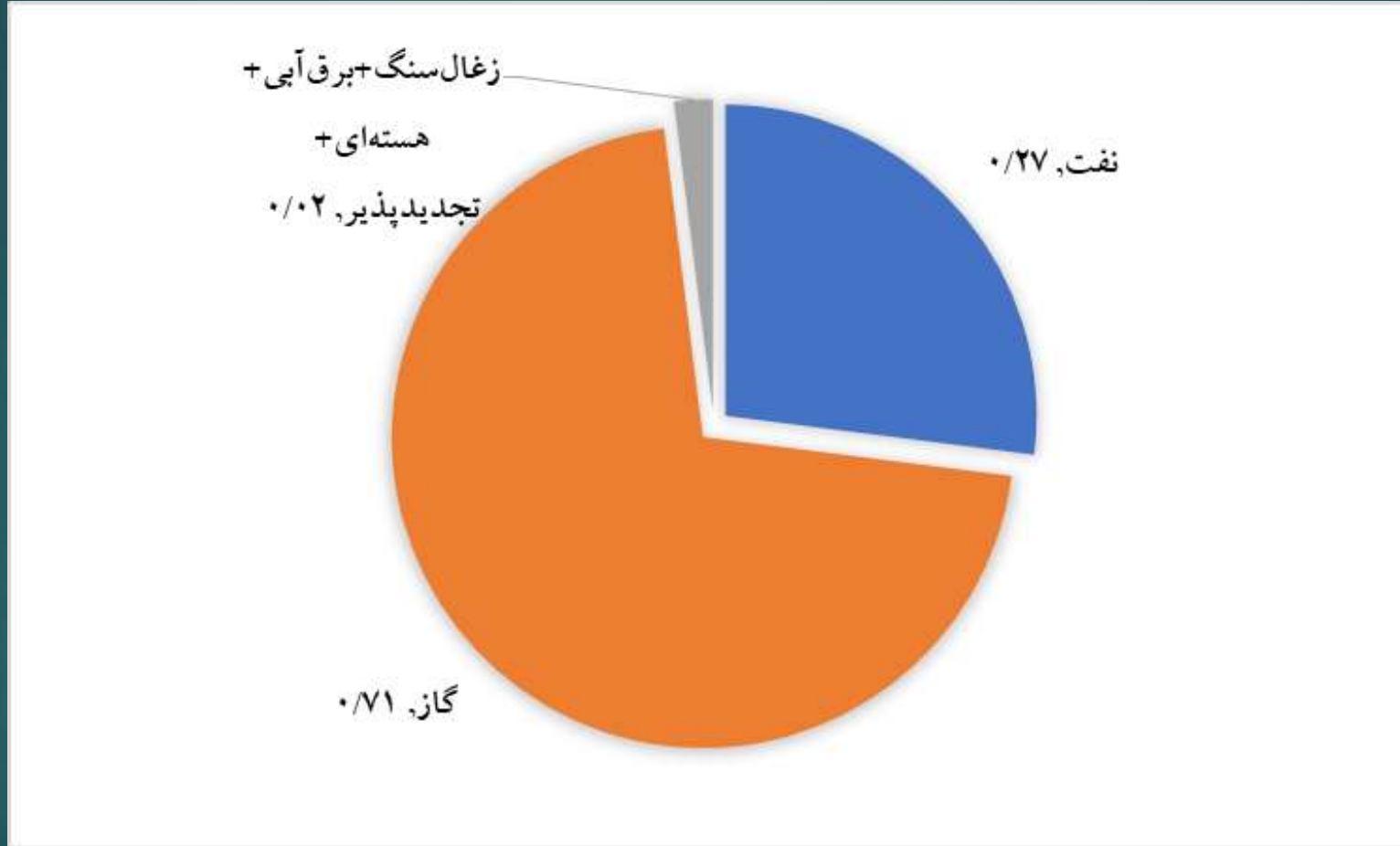
✓ تعداد اسلایدها: ۳۰ اسلاید

✓ مدت زمان ارائه بخش اول: ۱۵ دقیقه

نظام مسائل انرژی ایران - بررسی مقایسه‌ای وضعیت و عملکرد

- ▶ ترکیب سبد مصرف انرژی متکی به نفت و گاز
- ▶ شدت فزاینده مصرف انرژی
- ▶ شدت فزاینده انتشار گازهای گلخانه‌ای
- ▶ سوزاندن بالای گاز در فلر (مشعل)
- ▶ ناترازی انرژی (به ویژه در گاز)
- ▶ سهم پایین حمل و نقل عمومی از کل سیستم حمل و نقل
- ▶ کارایی پایین احتراق وسایط نقلیه ناوگان حمل و نقل
- ▶ تلفات بالا در تبدیل و انتقال
- ▶ سرمایه‌گذاری ناکافی در افزایش ظرفیت تولید برق
- ▶ سهم پایین تجدیدپذیرها در سبد تولید برق
- ▶ یارانه بالای انرژی به قیمت حامل‌های انرژی

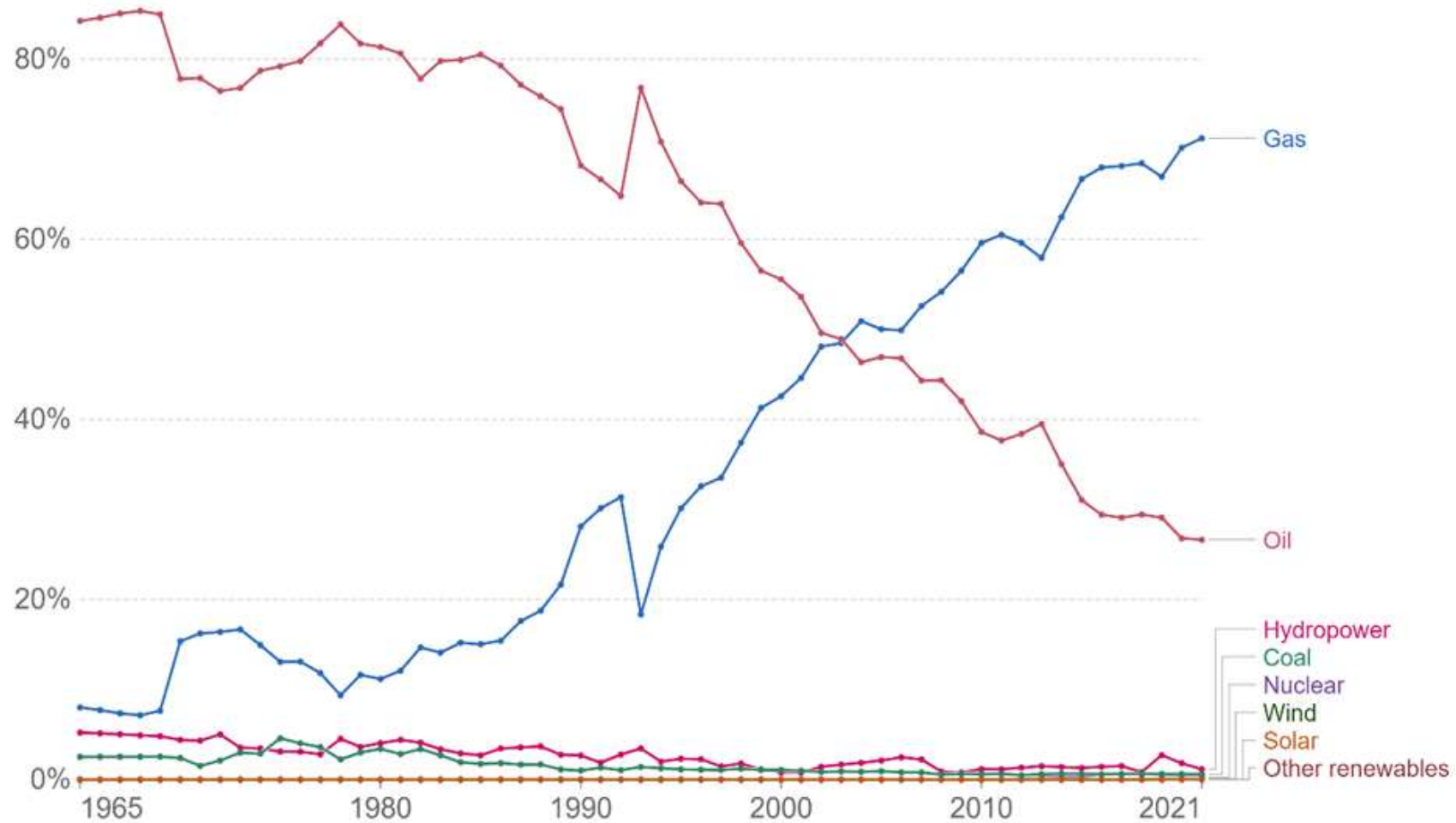
سبد مصرف (اولیه) انرژی ایران

Share of energy consumption by source, Iran

Our World
in Data

To convert from primary direct energy consumption, an inefficiency factor has been applied to fossil fuels (i.e. the 'substitution method').

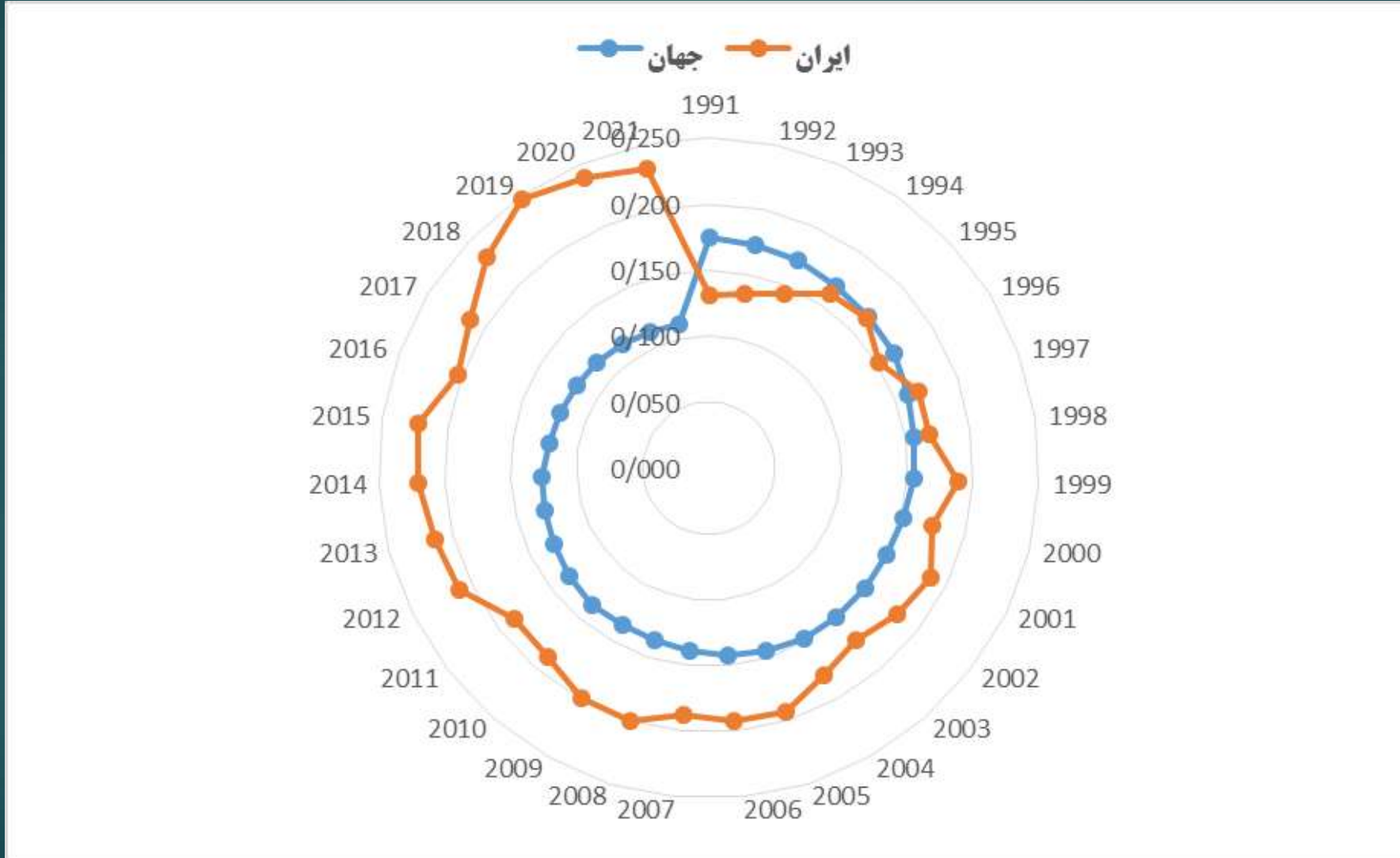

Source: Our World in Data based on BP Statistical Review of World Energy (2022)

OurWorldInData.org/energy • CC BY

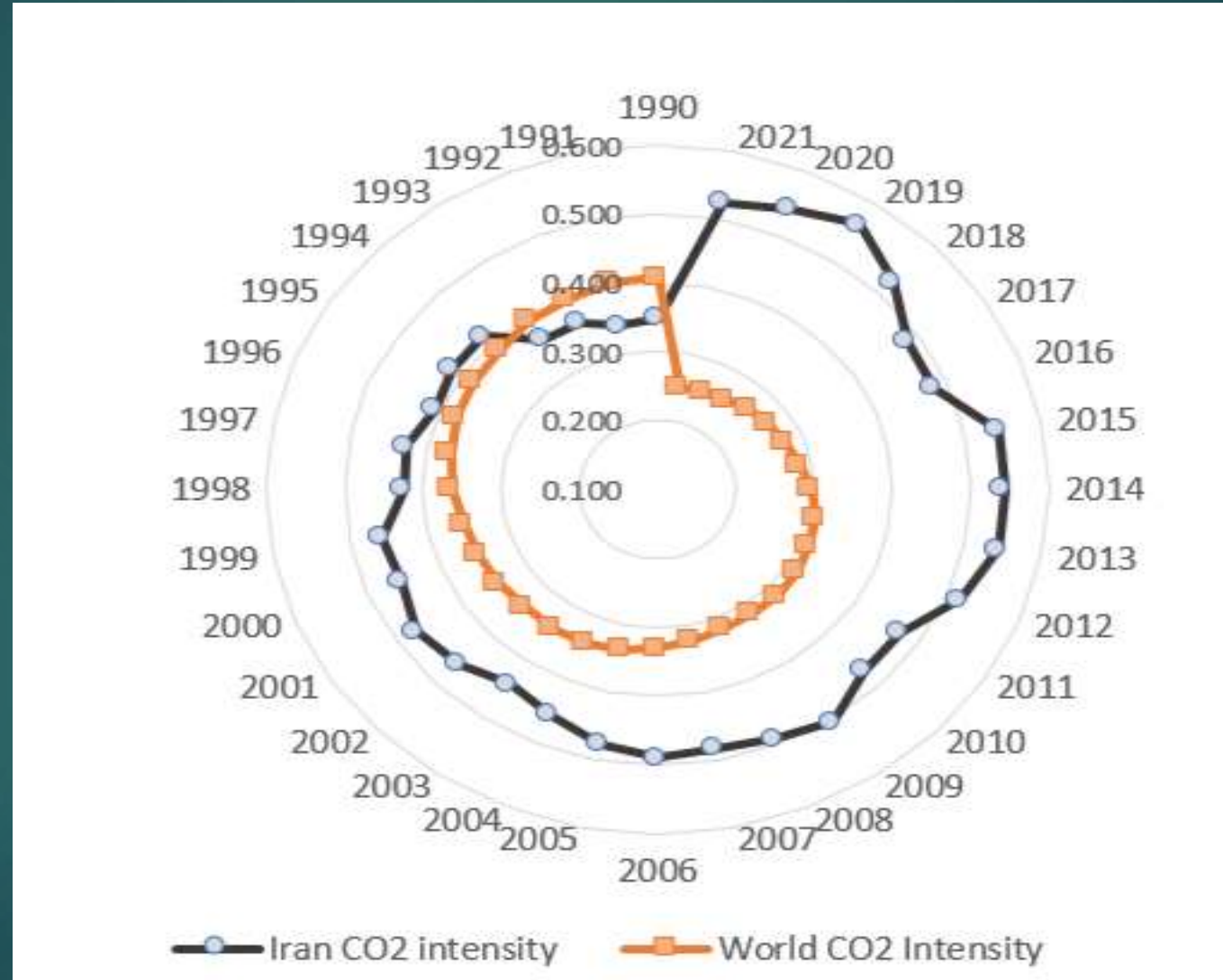
مقایسه شدت انرژی ایران و جهان

Energy intensity of GDP at constant purchasing power parities (koe/\$15p)

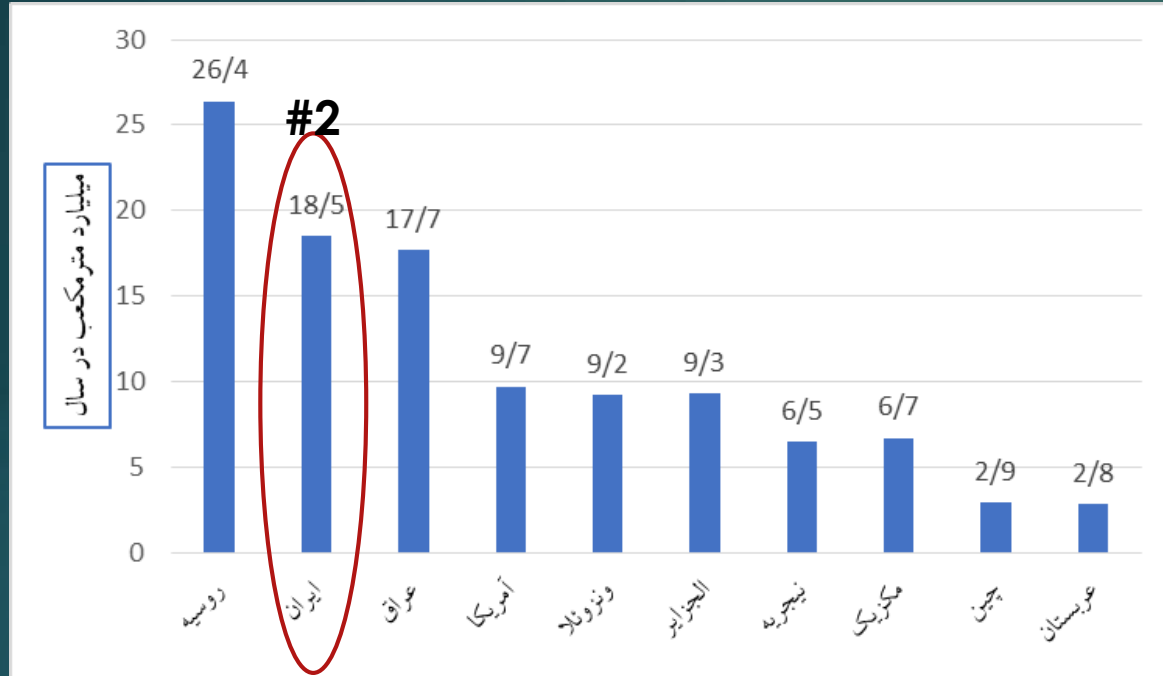

مقایسه شدت انتشار دی اکسید کربن ایران و جهان

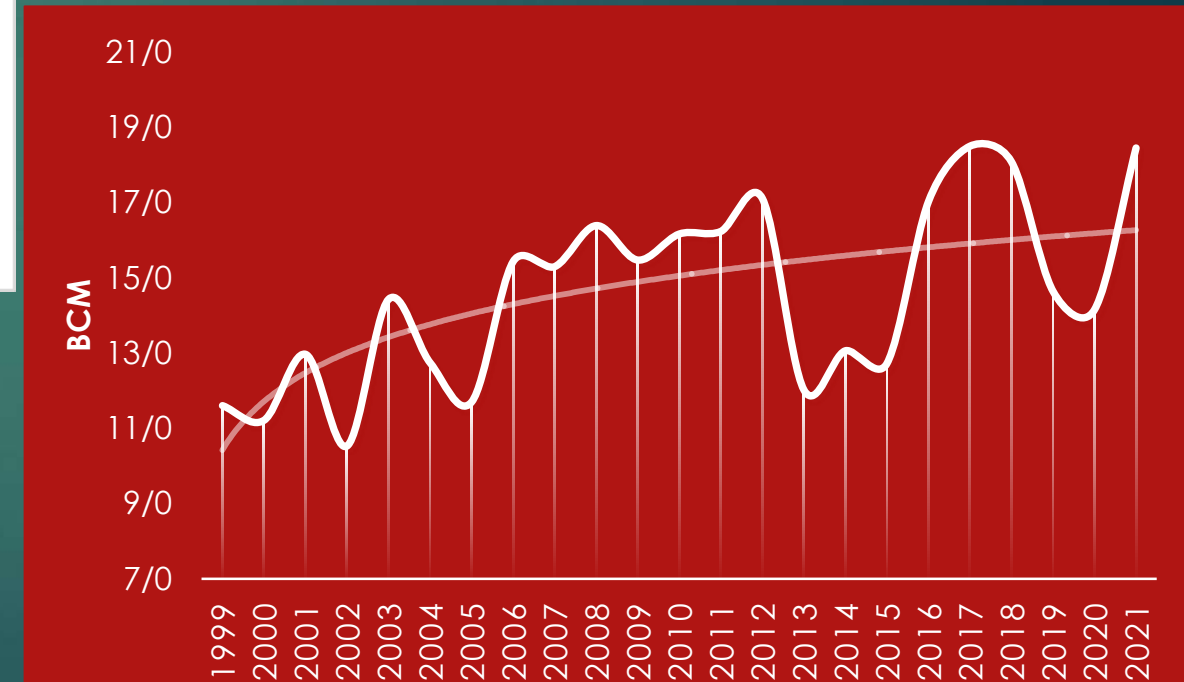
CO2 intensity at constant purchasing power parities
(kCO2/\$15p)

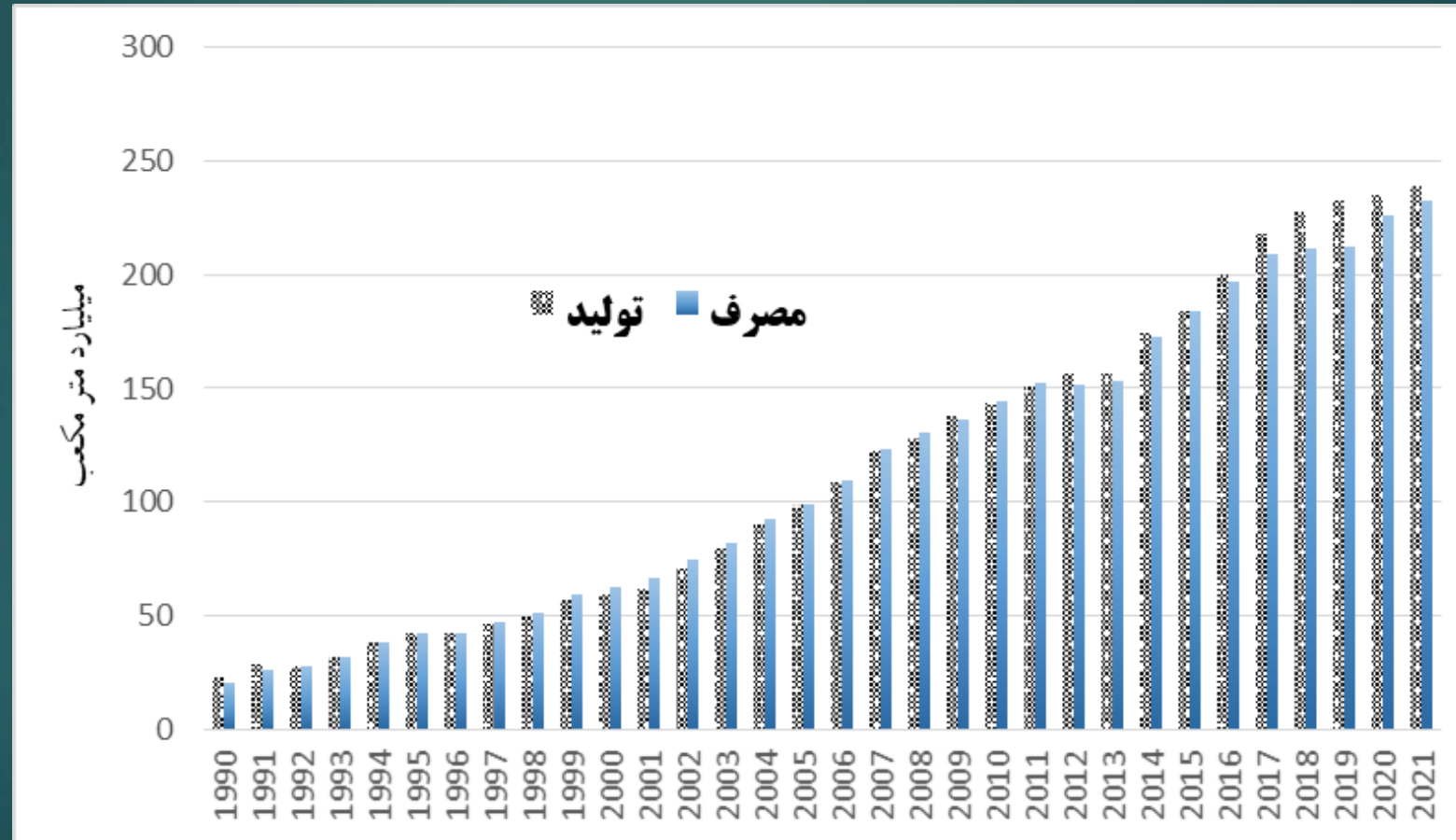
کشورهای با بیشترین گاز فلر شده (سوزانده شده در مشعل)

روند گاز فلر شده در ایران

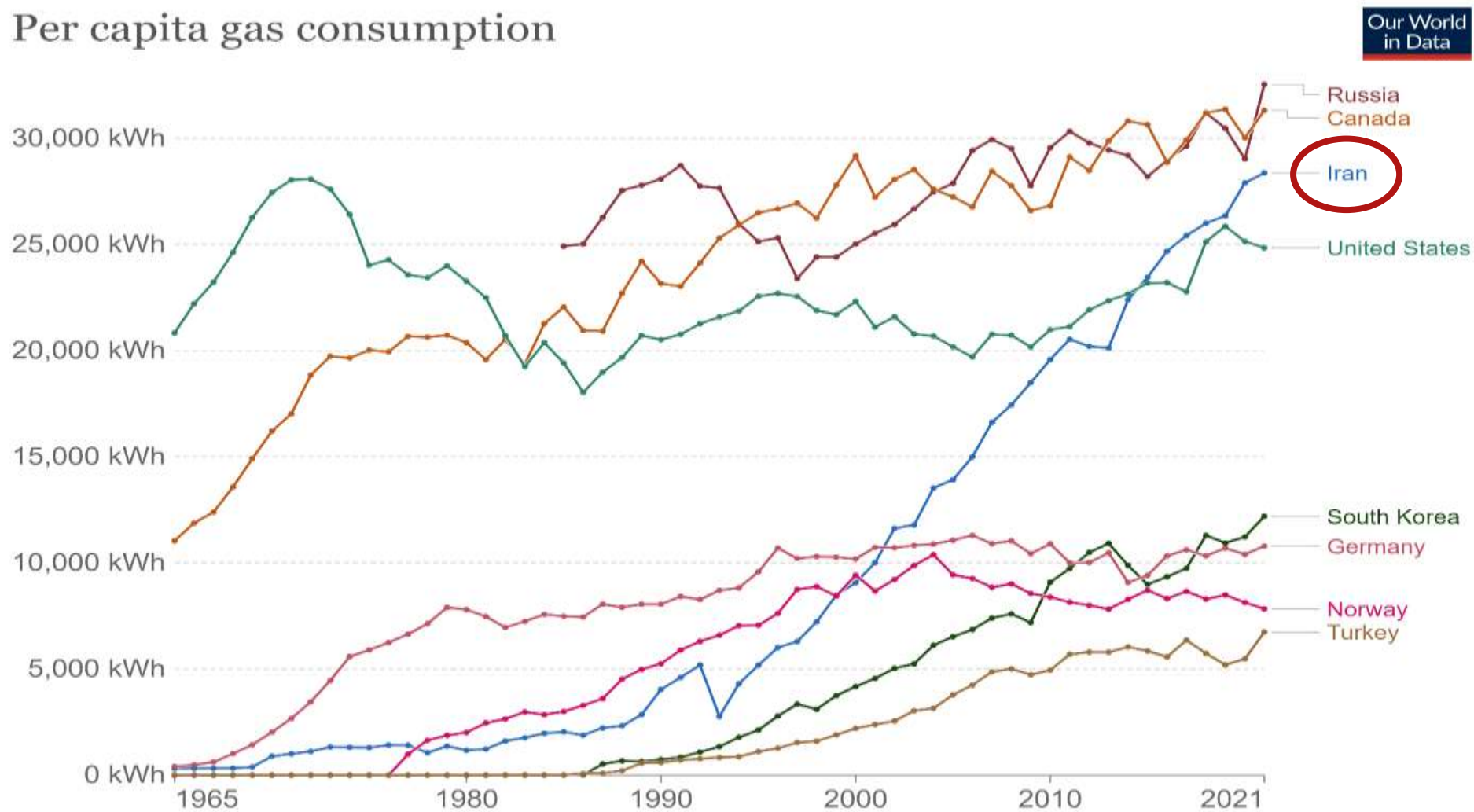
روند مصرف و تولید گاز طبیعی در ایران

روند فزاینده مصرف سرانه گاز ایران در مقایسه با سایر کشورهای جهان

10

Per capita gas consumption

Source: Our World in Data based on BP Statistical Review of World Energy & UN Population Division

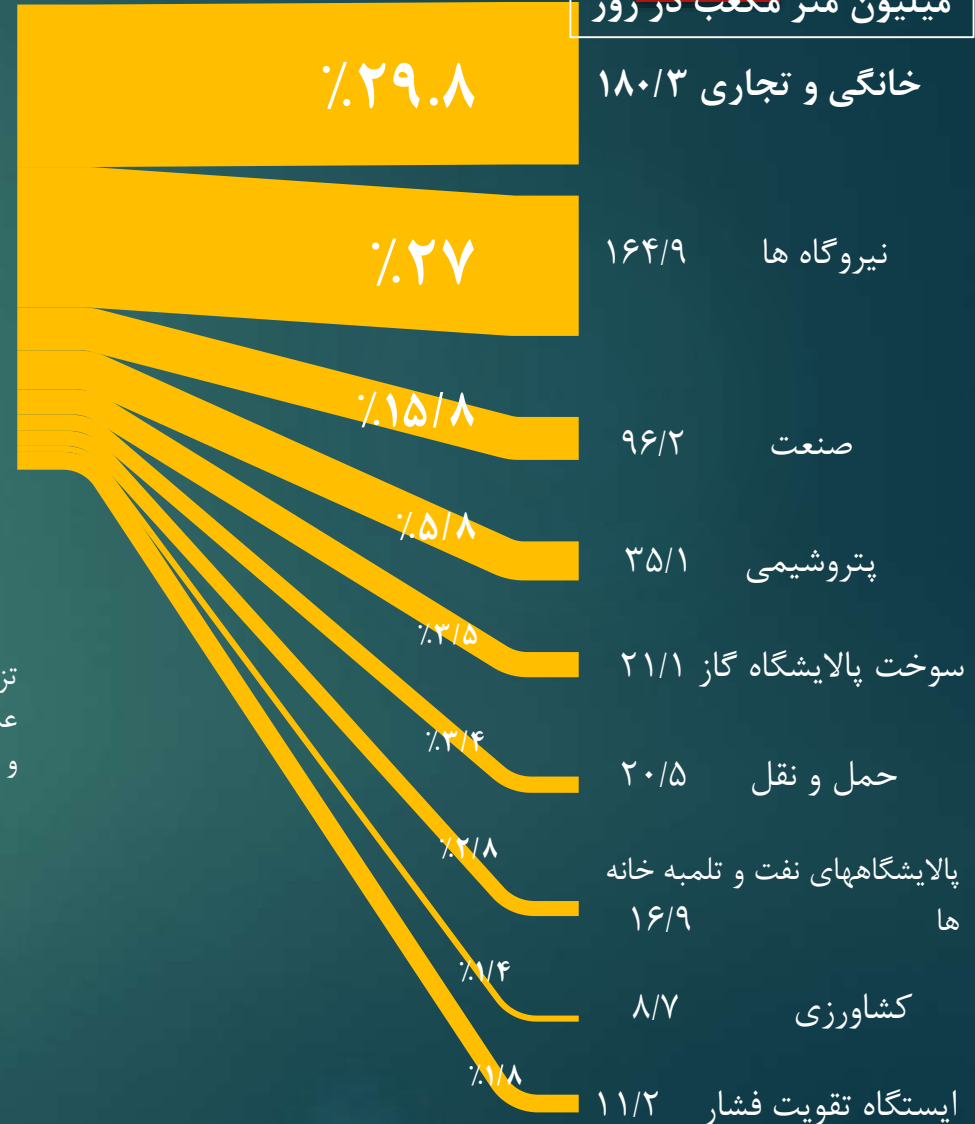
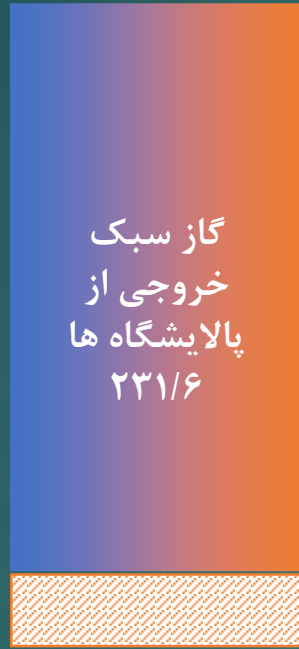
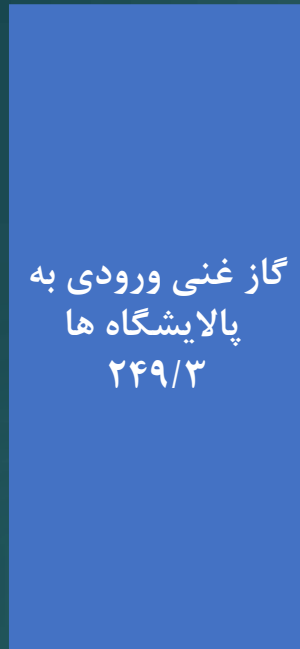
OurWorldInData.org/energy • CC BY

تراز گاز طبیعی کشور در سال ۱۳۹۸

کارخانه گاز و گاز مایع خوزستان و واحدهای نم زدایی: ۱۵/۶

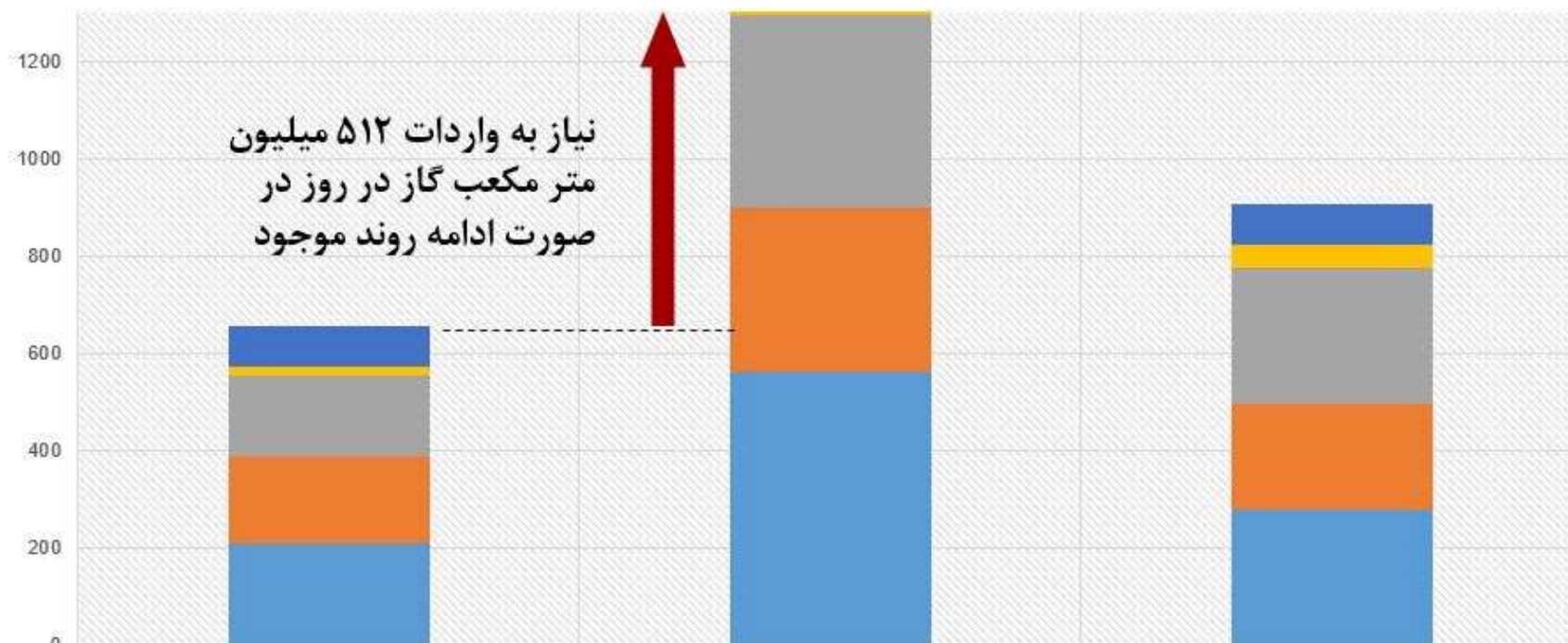
واردات: ۰/۴

میلیارد متر مکعب در سال

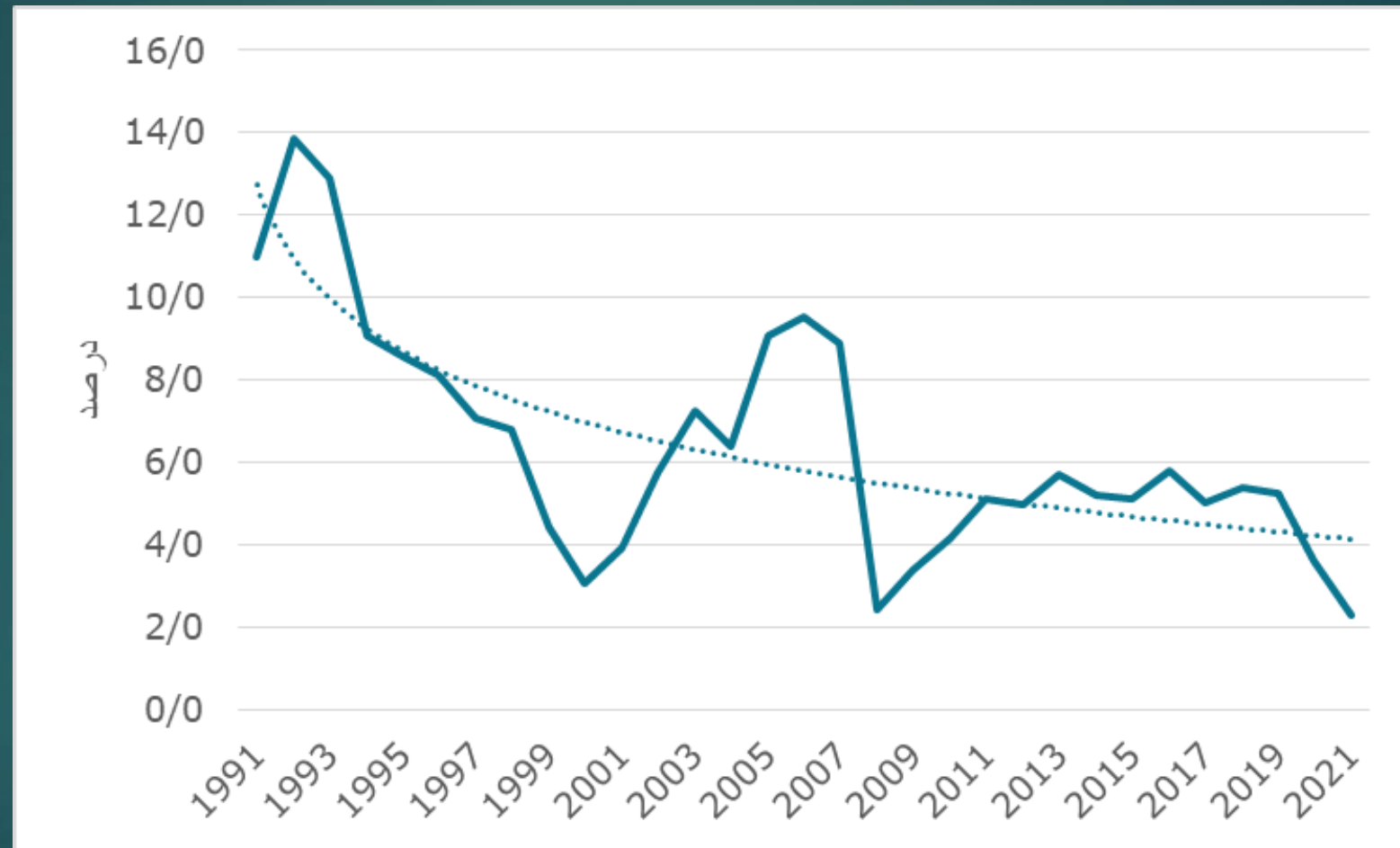
پیش بینی مصرف گاز سبک در سال ۱۴۲۰: سند تراز گاز کشور

میلیون متر مکعب در روز

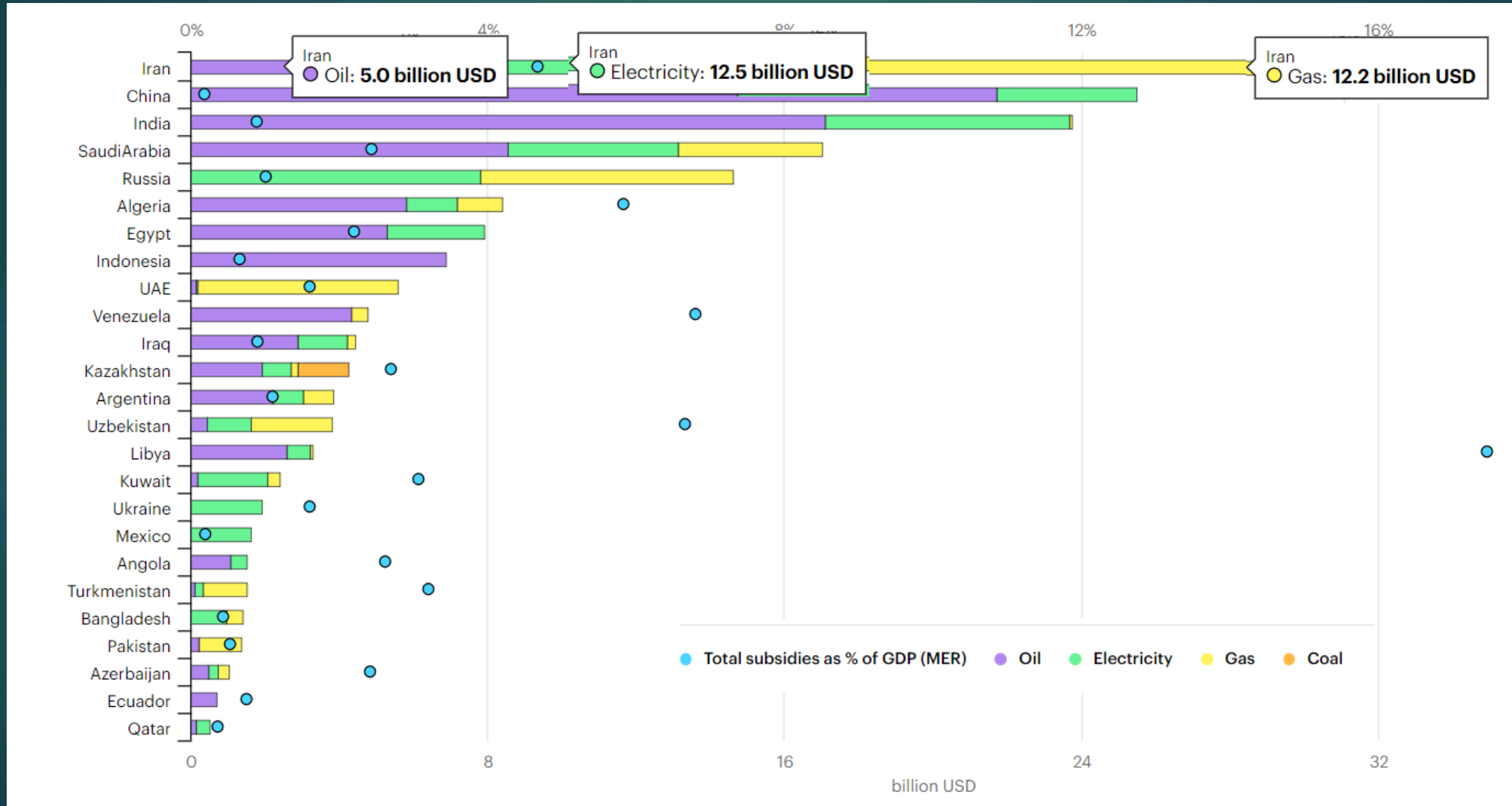

	1397	ادامه روند ۱۴۲۰	بهینه سازی قیمتی و غیر قیمتی ۱۴۲۰
مصارف داخلی عملیاتی تزریق و تلفات انتقال و توزیع	83/1	95/6	83/4
حمل و نقل	20/8	18/1	47/4
صنایع و کشاورزی	165	395/9	282/3
خانگی، تجاری و عمومی	177/8	337/9	216/4
نیروگاه ها	210/4	563/4	278/5

سهم تجدیدپذیرها از سبد تولید برق ایران

یارانه انرژی به تفکیک حامل‌های انرژی (۲۰۲۲)

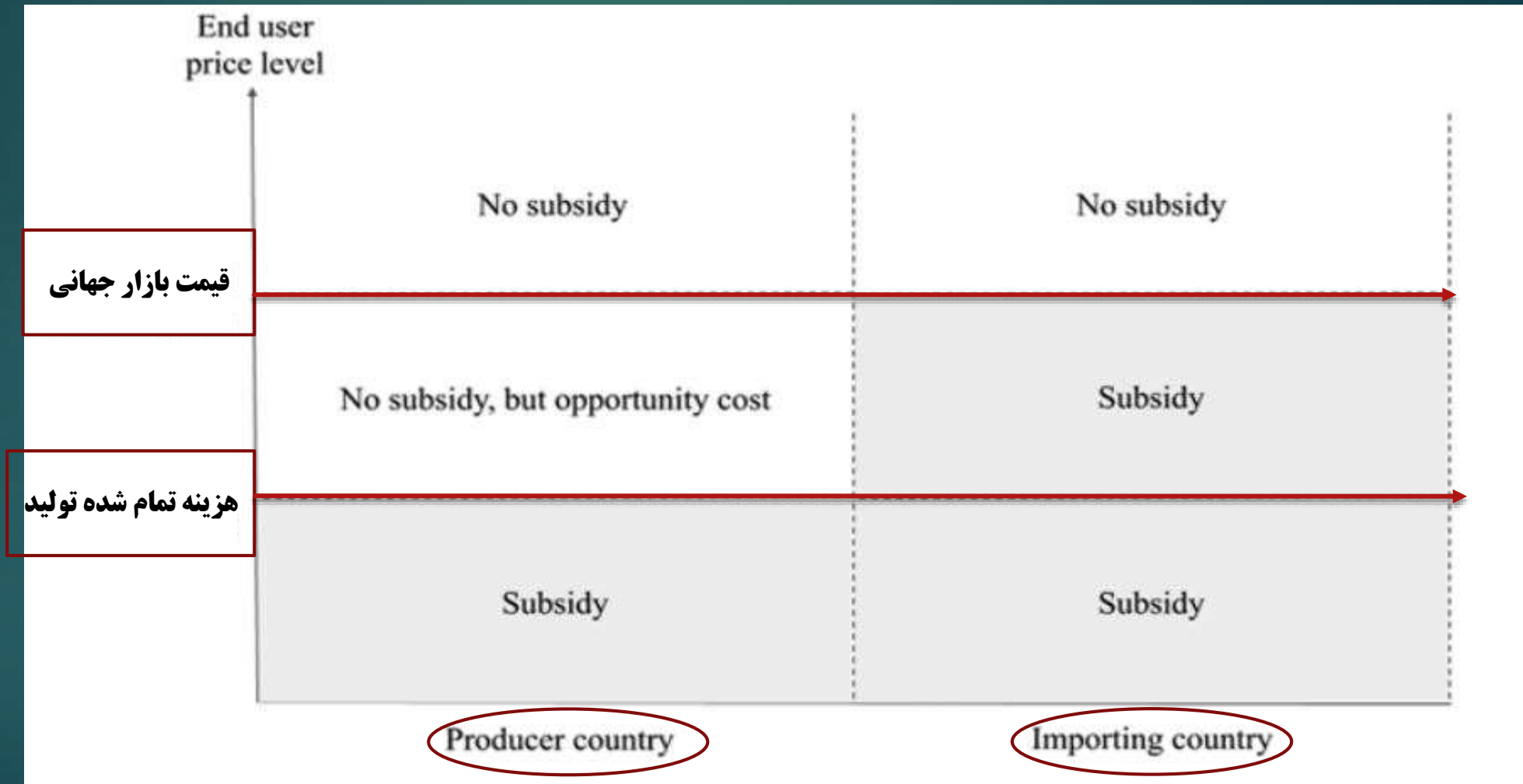
▶ The price-gap approach:

▶
$$\text{Subsidy} = (\text{Reference price} - \text{End-user price}) \times \text{Units consumed}$$

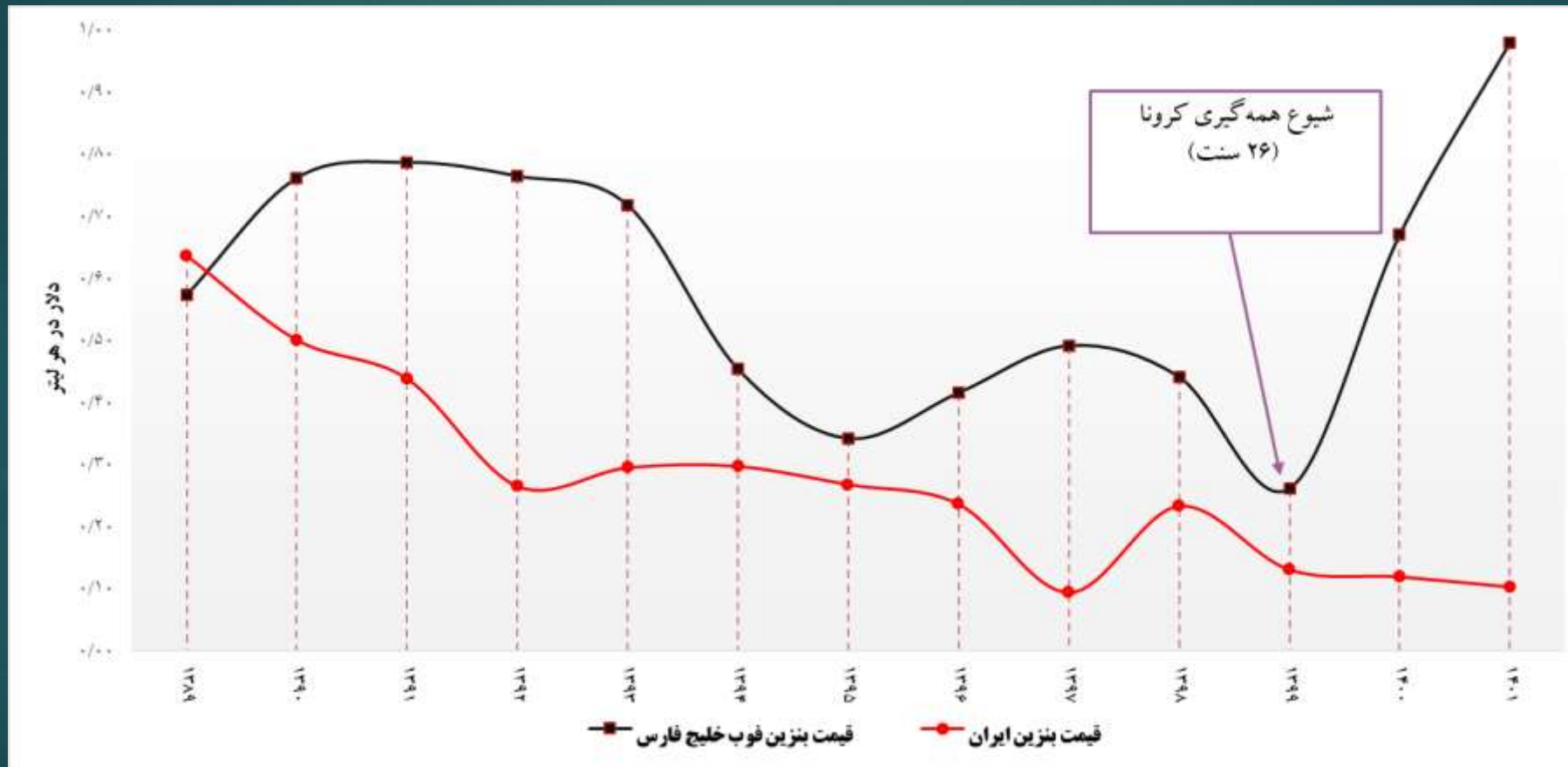
▶ **1-** reference prices, which are calculated for fuels on the basis of international prices.

▶ **2-** For economies that export a given fossil-energy product but charge less for it in the domestic markets, the domestic subsidies are implicit; they have no direct budgetary impact so as long as the price covers the cost of production. The subsidy, in this case, is the opportunity cost of pricing domestic energy below international market levels.

یارانه ضمنی (هزینه فرصت) (Implicit Subsidy) و یارانه صریح (Explicit Subsidy)

شکاف قیمتی بنزین ایران با قیمت فوب خلیج فارس در طی دوره زمانی ۱۳۸۹-۱۴۰۱

1

- ▶ آیا انرژی یک کالای صرفاً اقتصادی است؟
- ▶ آیا قیمت حامل‌های انرژی در کلیه اقتصادها دستوری تعیین می‌شود؟
- ▶ آیا می‌توان سیستم انرژی را بدون لحاظ ارتباط سیستمی آن با سایر سیستم‌های اقتصاد بهینه کرد؟
- ▶ آیا قیمت‌گذاری حامل‌های انرژی ارتباطی به توان پرداخت شهروندان ندارد؟

2

- ▶ آیا ارایه راهکار اصلاح قیمت حامل‌های انرژی بدون جهش قیمتی ممکن است؟
- ▶ آیا تورم ناشی از افزایش قیمت بنزین قابل کنترل است؟
- ▶ آیا سیاست‌های غیرقیمتی اصلاح یارانه انرژی نیز وجود دارد؟
- ▶ آیا پذیرش و همراهی مردم برای اصلاح قیمتی ضروری است؟

مقایسه قیمت مطلق بنزین بین کشورها

litre U.S. Dollar

Gasoline prices, 31-Oct-2022
(litre, U.S. Dollar)

ارتباط قیمت بنزین و توان پرداخت شهروندان

Iran

Gas Price **Affordability** Income Spent

Affordability #33

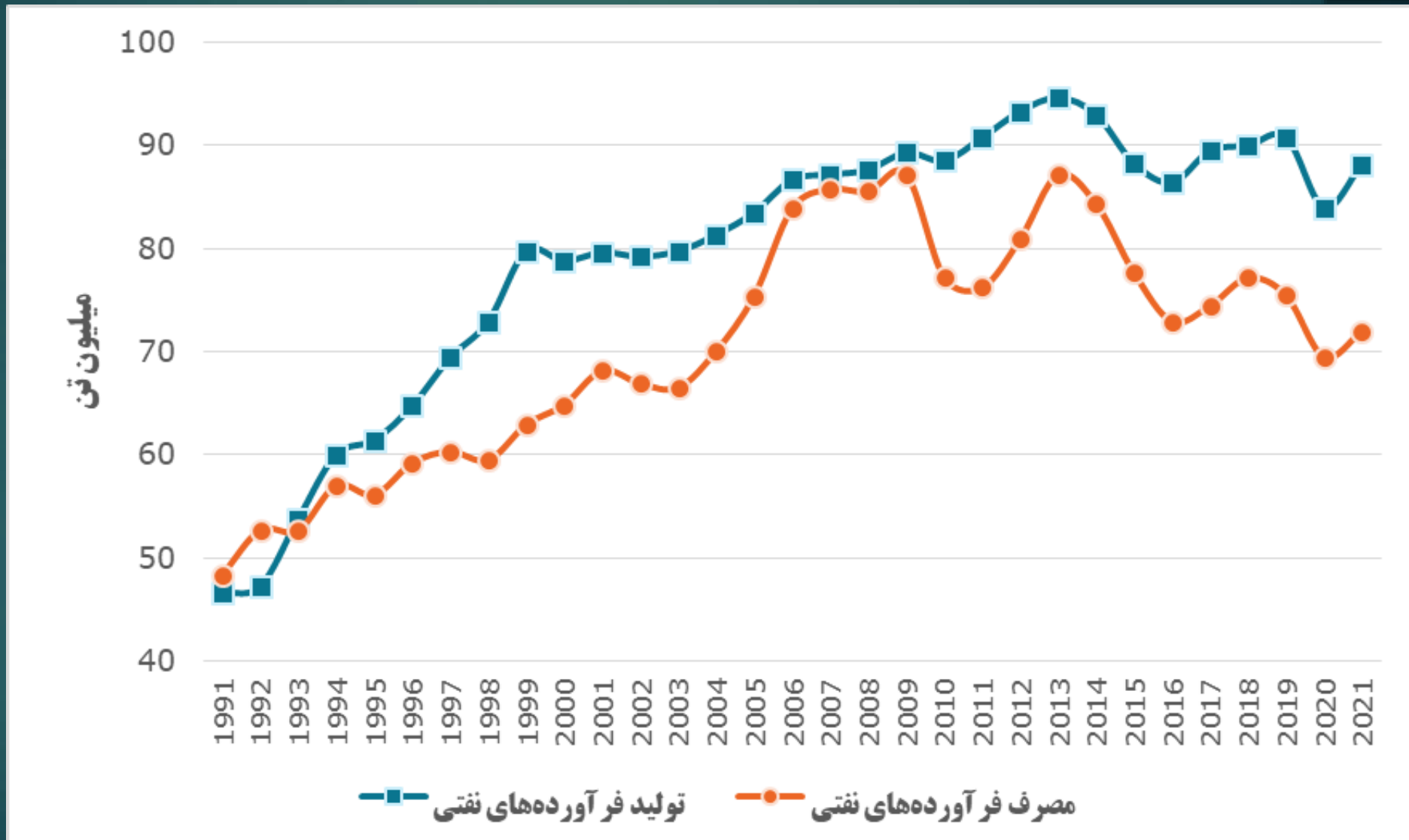
With an average daily income of \$3.88, it takes 1.98% of a day's wages to afford a liter of gas.

Refinery	Nameplate crude oil distillation capacity (thousand b/d)
Abadan	360
Isfahan	360
Bandar Abbas	330
Tehran	250
Arak	250
Borzuyeh	120
Persian Golf Star	420
Tabriz	110
Shiraz	60
Lavan	60
BooAli Sina	40
Kermanshah	22
Aras 2	10
Bushehr	10
Aras 1	5
Yazd	3
Total	2,410

تولید و مصرف کل فرآورده‌های نفتی ایران

22

تراز نفت خام و فراورده های نفتی کشور در سال ۱۳۹۷

میلیون بشکه معادل نفت خام: MBOE

مبيعات و ميعانات گازي: ۷۷/۹۹
گاز سبک: ۳۴/۶

سوخت فراورده ۱۵/۰۳ (شامل گاز پالایشگاه)
تلفات ۱۰/۳۵

نفتا و نفت سفید صنعتی: ۱۱/۴۳

صادرات: ۱۰۰/۵۵ (۹۱/۴۹ نفت کوره، ۸/۸۷ نفت گاز و سایر ۰/۱۸۶)
فراورده های غیر انرژی زا ۷۰/۰۳
سوخت کشتی های بین المللی ۱۲/۶۴ (۱۱/۰۳ نفت کوره و ۱/۶۱ نفت گاز)
مابقی ۳۷/۰۱ تلفات و اختلاف برداشت و ذخیره در مخازن
(بیشتر برداشت نفت کوره از مخازن)

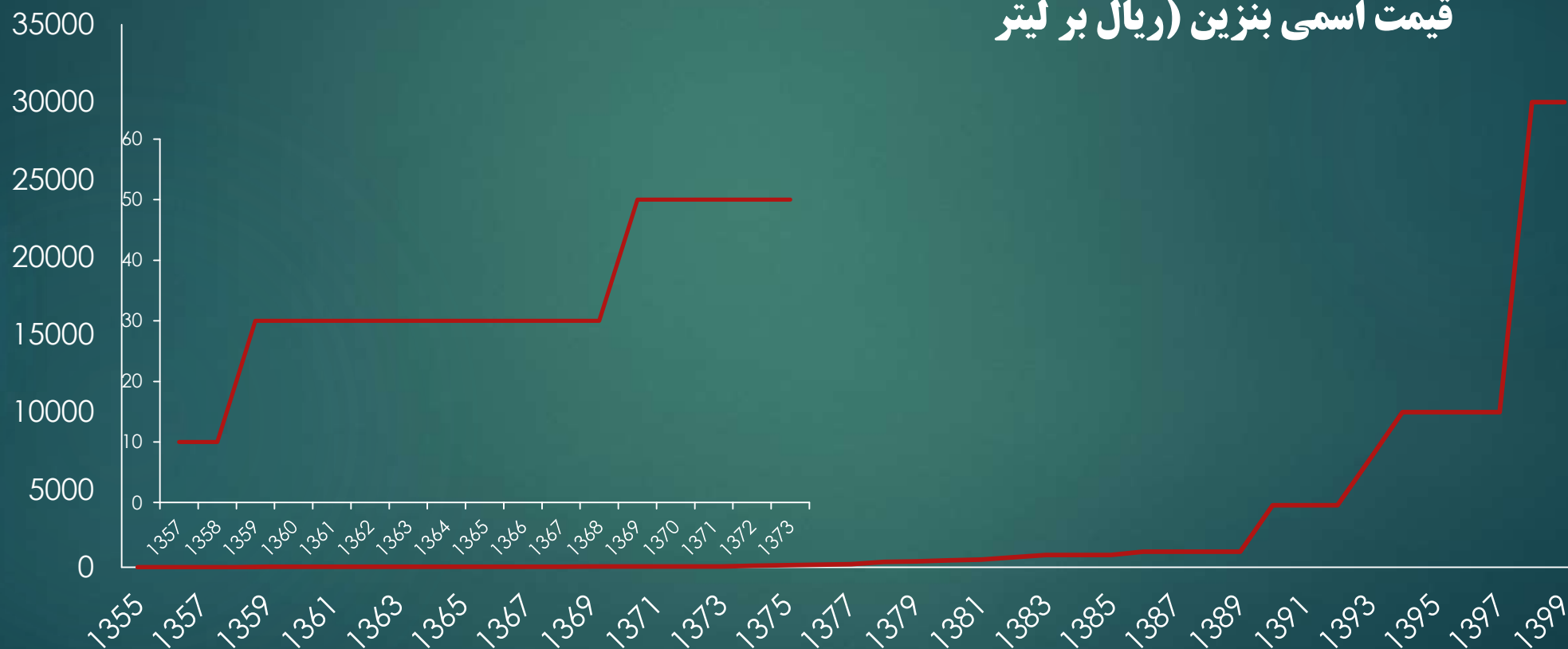

کشاورزی ۱۹/۵۳ (نفت کوره)

خوراک پتروشیمی ۱۱/۴۳

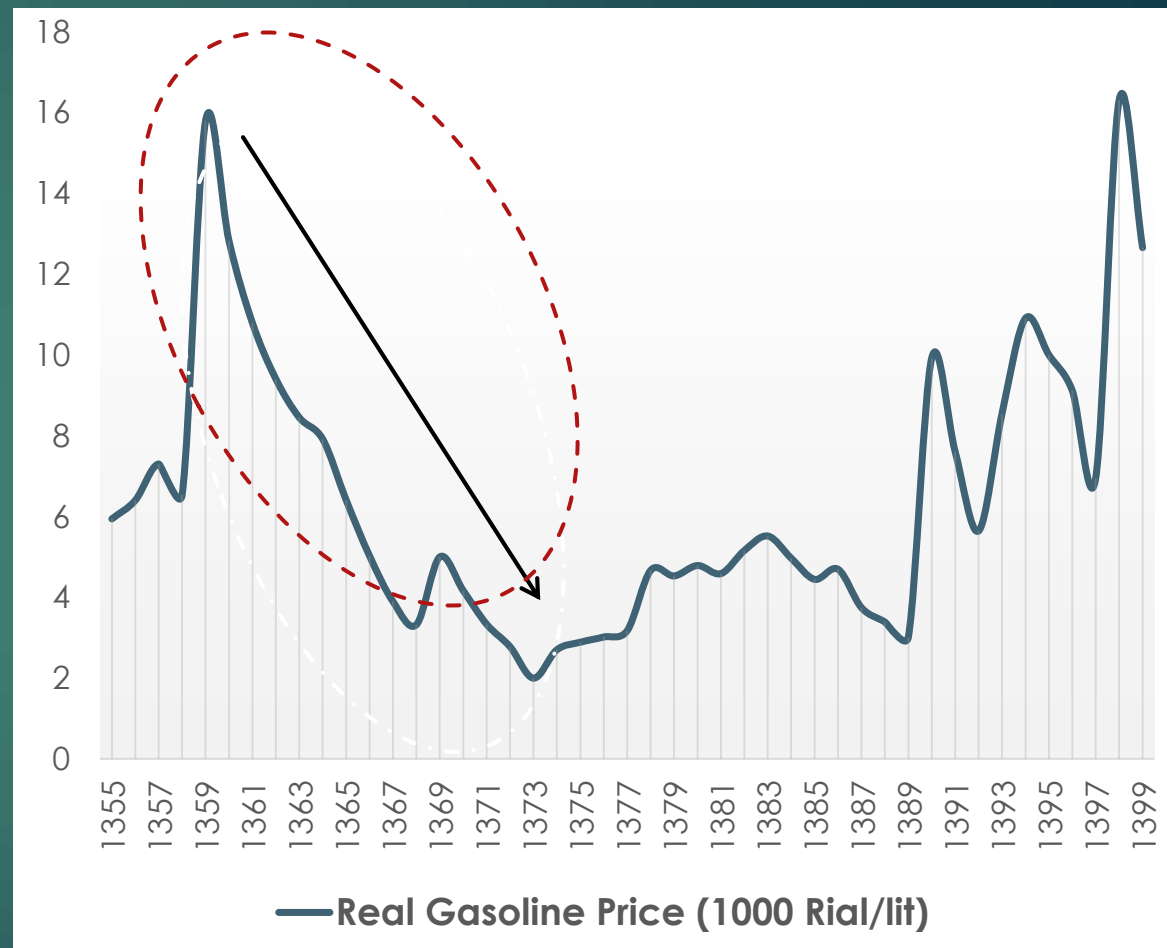
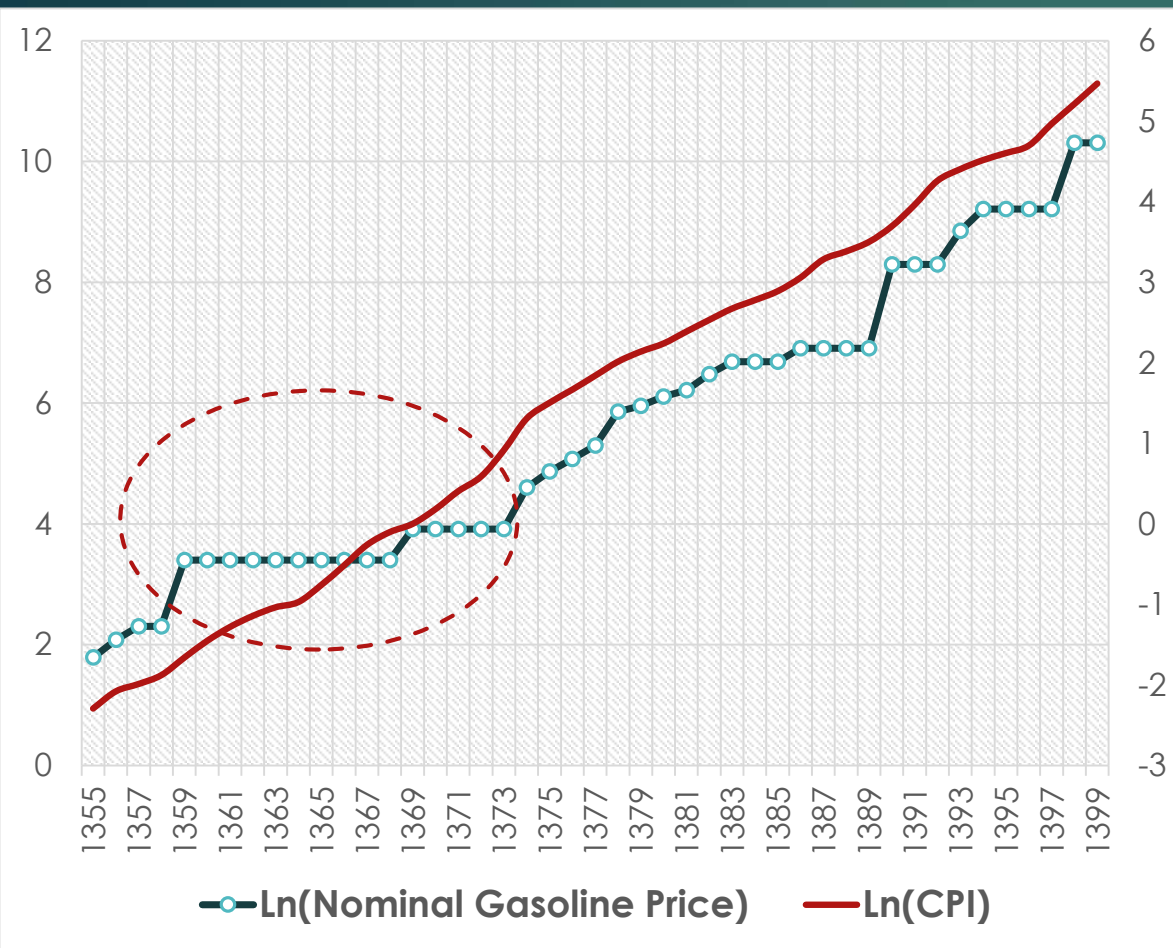
سایر - ۰/۳۷

قیمت اسمی بنزین (ریال بر لیتر)

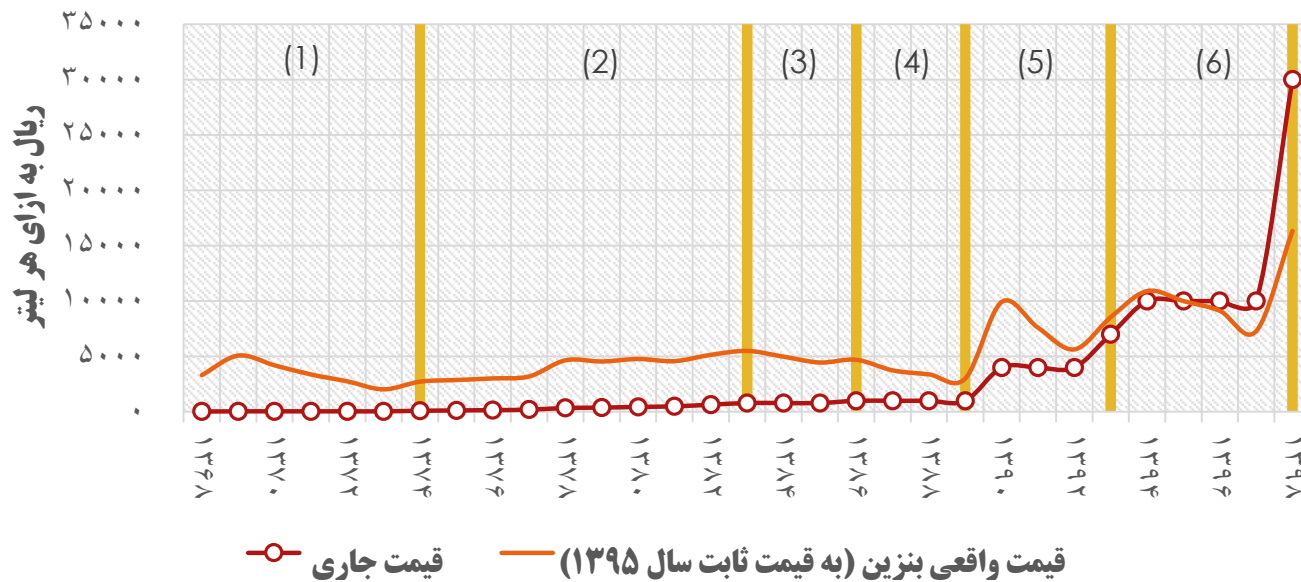
قیمت اسمی و قیمت حقیقی بنزین در ایران

25

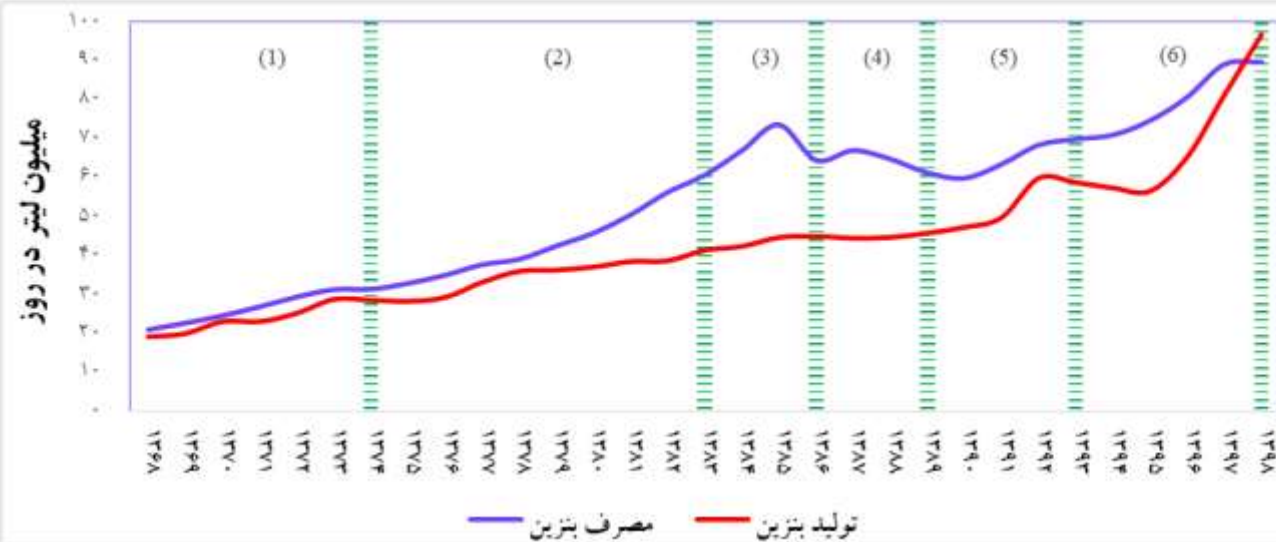
الف) روند قیمت اسمی و واقعی در چارچوب سیاست های مختلف قیمت گذاری

26

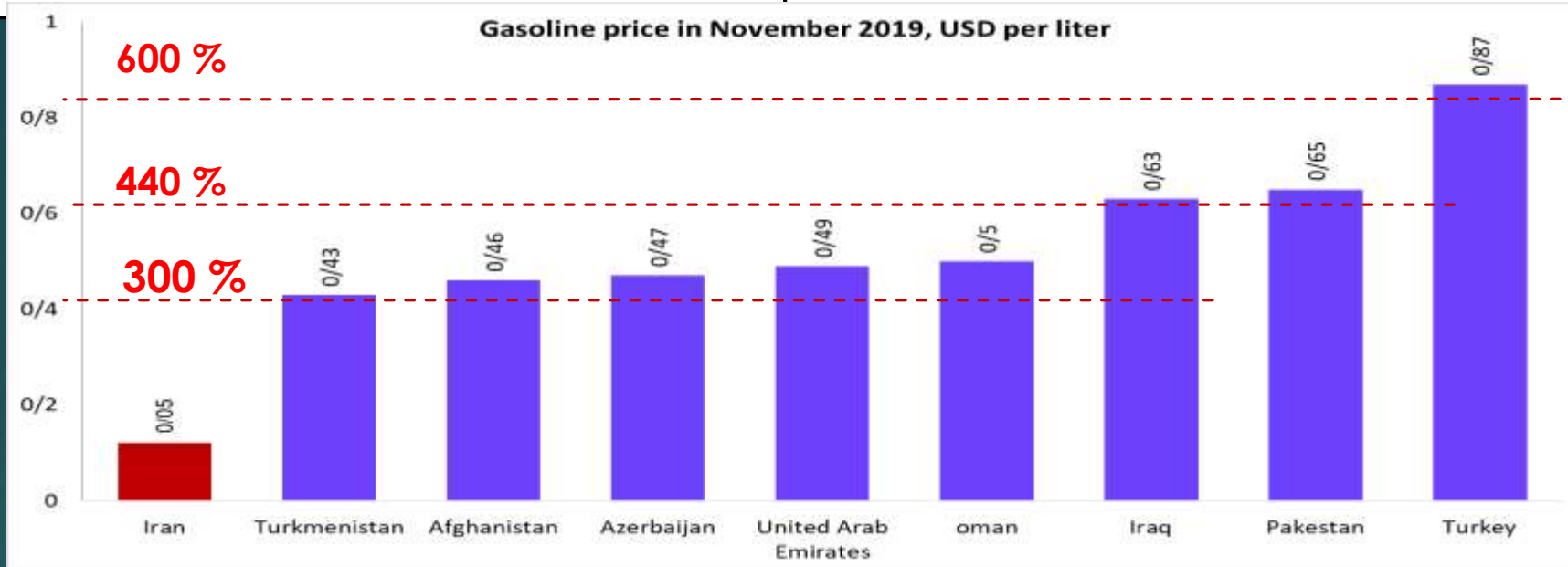
۱. سیاست تثبیت قیمت (۱۳۶۸-۱۳۷۴)
۲. سیاست تغییر تدریجی در ابتدای هر سال (۱۳۷۴-۱۳۸۳)
۳. سیاست تثبیت قیمت (۱۳۸۳-۱۳۸۶)
۴. سیاست سهمیه بندی سوخت همراه با هدفمندی یارانه ها (۱۳۸۶-۱۳۸۹)
۵. سیاست سهمیه بندی سوخت همراه با دونرخی شدن قیمت (۱۳۹۰-۱۳۹۳)
۶. سیاست حذف سهمیه بندی سوخت و تثبیت قیمت (۱۳۹۴-۱۳۹۸)
۷. سیاست سهمیه بندی همراه با دو نرخی شدن قیمت (۱۳۹۸-۱۴۰۰)

ب) روند تولید و مصرف بنزین

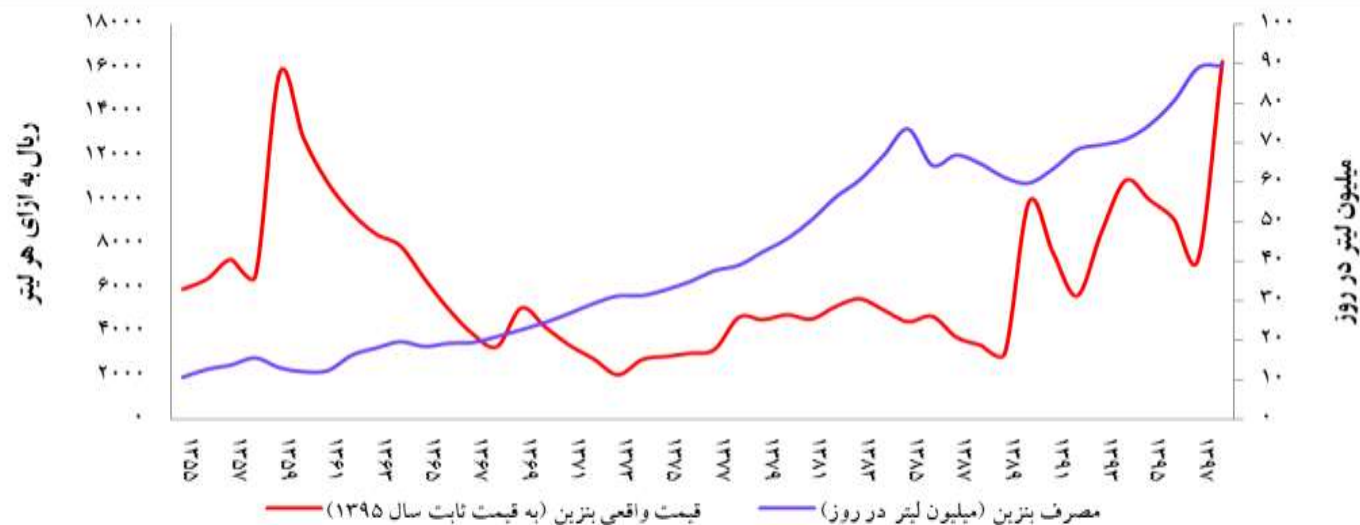

انگیزه بالای قاچاق بنزین

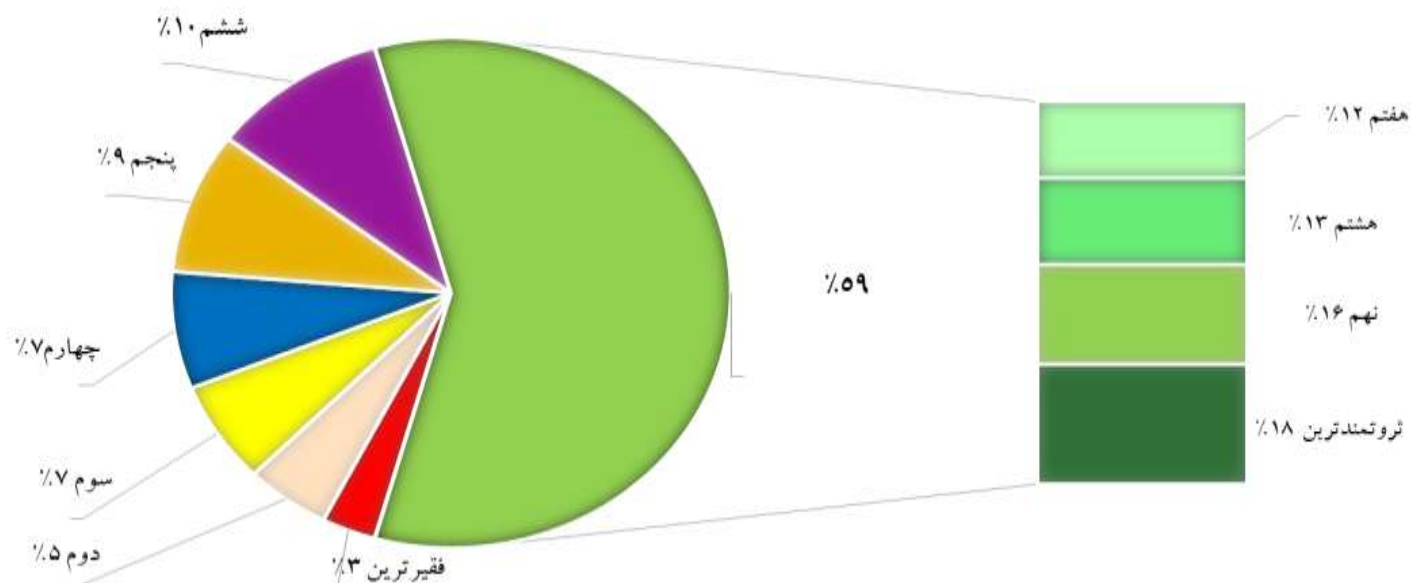
الف) قیمت بنزین ایران در مقایسه با سایر کشورهای جهان

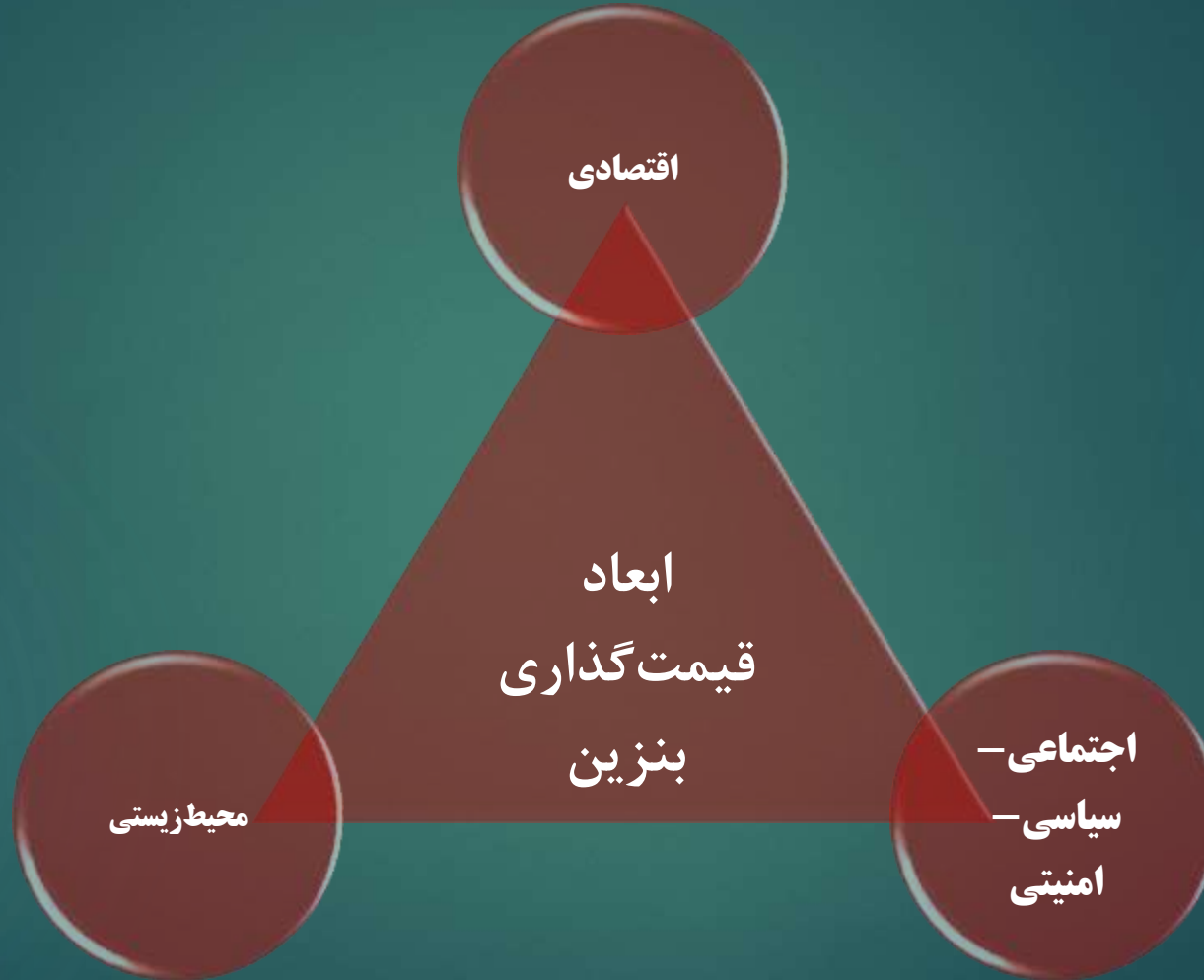
آسیب شناسی سیاست قیمت گذاری فعلی بنزین در ایران

۱. پایین بودن
قیمت واقعی
و نسبی بنزین

۲. توزیع نابرابر
یارانه بین
دهک های
مختلف درآمدي

با تشکر از حسن توجه شما عزیزان